

Згадуючи Майстра

Ім'я Євгена Михайловича Кріпа шанують і поважають у Ніжині. Ця шана вже випробувана роками, бо пережила не одне десятиліття. І нині, вшановуючи світлу пам'ять великого художника і непересічної людини, ніжинці щиро вдячні Майстру за талант і неперевершені твори монументального живопису, які він залишив по собі у Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя. Мова йде про розпис Майстром Гоголівської кімнати вишу.

Ця історія сягає у не такі вже й далекі 80-ті роки ХХ століття. У 1979 році в Ніжинському державному ордену Трудового Червоного Прапора педагогічному інституті ім. М. В. Гоголя відбулася I Всесоюзна наукова Гоголівська конференція на якій було присутні 165 науковців з Москви, Ленінграду, усіх союзних та автономних республік колишнього СРСР. Це був величний форум гоголезнавців на якому і визріла думка створити у вузі Гоголівську аудиторію. Ідея знайшла підтримку у ректора інституту професора Федора Степановича Арвата. Розпочалася підготовча робота: віднаходилися кошти, проходили ремонтні роботи у аудиторії № 215, саме у цій аудиторії юний Микола Гоголь спробував себе на театральній сцені. Залишалось найголовніше – знайти художника, який би зумів досягнути письменницький всесвіт великого сміхотворця. Допоміг випадок...

У 1983 році гурт чернігівських художників завітав до Гоголівського вузу, щоб подарувати власні полотна присвячені гоголівській тематиці. Очоловав шановне товариство Анатолій Никифорович Шкурко. Саме він і познайомив професора Арвата Ф.С. з тридцятип'ятирічним художником Євгеном Кріпом. Ректору сподобалися думки живописця, які визріли в ході їхньої розмови... Він запропонував Євгену Михайловичу взятися за створення проекту Гоголівської кімнати. Художник погодився...

Як згадує багаторічний керівник Музею історії Ніжинської вищої школи та кімнати-музею Миколи Гоголя Ніна Іванівна Корінь, Євген Михайлович неодноразово відвідував музей, вивчав експозицію, переглядав старі світлини. Він познайомився з викладачами кафедри російської та зарубіжної літератури Євгеном Миколаєвичем Михальським, Павлом Володимировичем Михедом, завідувачем кафедри, тоді ще доцентом, а нині професором, доктором філологічних наук Григорієм Васильовичем Самойленком, мав з ними тривалі бесіди. Саме професор Самойленко став поводителем Кріпа у книжковому світі гоголіани. І Євген Михайлович читав, багато читав..., не лише авторські тексти Гоголя, але й літературознавчі дослідження, спогади. Відвідав музей рідкісної книги у інститутській бібліотеці, вчитувався у старі підручники часів Гоголя. Йому потрібний був власний Гоголь... і він його знайшов.

У 1984 році Євген Михайлович виносить на розширене засідання вченої ради філологічного факультету проект іменної аудиторії Миколи Гоголя та свої перші ескізи розпису задньої аркової стіни, які він об'єднав під загальною назвою «Світ Гоголя». Не буду переповідати сюжети розпису - це необхідно бачити... Скажу лише, що художнику, як на мене, повністю вдалося передати головні підвалини світобачення великого майстра слова. Перед присутніми постала містично-символічна картина життя повітового містечка... Жодного натяку на реалізм... Це викликало неприйняття значної частини присутніх. Критичним був виступ мистецтвознавця, доцента Олени Володимирівни Плашевської, її підтримала доцент Олена Миколаївна Євстаф'єва, ще гурт викладачів... Були виступи і на захист художника, але вони були нечисленими. Ректор, який був присутній на обговоренні, не втручався. Здавалося б художник зазнав фіаско... Проте доля вирішила по-іншому. «Мені ескізи сподобалися», - висловив свою думку професор Г.Самойленко, проводжаючи ректора. «Мені також, - відповів Федір Степанович, - будемо укладати угоду на виконання робіт». Це була щаслива мить перемоги художнього таланту над буденністю. А Гоголівський виш отримав чудовий зразок монументального мистецтва.

Над розписами іменної аудиторії Миколи Гоголя Євген Михайлович працював майже три роки. У 1984 році він виконав розпис задньої і частково бічної лівої стіни. Експозиція мала назву «Світ Гоголя». Темпера. Загальна площа - 21,4 м. У 1985 році майже повністю завершив розпис лівої стіни, вмістивши на ній картини: «У повітовому місті NN» та «Портрети». Розмір - 3,25x1,75 м. кожна. А також виконав розпис на стіні «Мертві душі». Темпера. 3,25x3,75 м. У 1986 році Кріп завершує роботу над «Мертвими душами» і повністю здійснює розпис правої стіни за сюжетом повісті «Тарас Бульба». Темпера. Розмір розпису 3,25x3,75 м. У своїх розписах Майстер поєднує свою самобутню манеру письма із українськими та європейськими мистецькими традиціями. На початку 1987 року художник здійснює розпис передньої стінки аудиторії. Цей розпис глибоко символічний: у простінку між вікнами, які крізь свої шибби впускають до кімнати світло і світи, намальована дорога, яка втікає у безмежжя, а по ній від'їжджає карета, яка везе у далекі краї може Гоголя, може ще когось із вихованців Гімназії вищих наук, ліцею, інституту, університету..., а може й тебе - сучаснику! Це вже не лише мистецтво... Це - філософія людського буття.

1987 рік став знаковим у житті художника. Він не лише завершив розпис Гоголівської аудиторії у Ніжині... Цього року Євген Михайлович Кріп став членом Чернігівської обласної організації Національної спілки художників України, у цьому ж році відбулася його перша велика персональна виставка у Чернігові. Майстер робив свої перші кроки у безсмертя...

Доля дарувала мені лише кілька зустрічей з Євгеном Михайловичем за життя... Я не належав до кола його друзів, але час який проводили ми у спілкуванні глибоко закарбувався у моїй долі... Євген Михайлович любив повторювати: «Художник повинен мати не звання, а Ім'я». І сьогодні, через буревії прожитих років, я розумію, яка це правдива і потрібна для митця істина.

А Гоголівська аудиторія живе у Ніжинському університеті своїм повноцінним життям. У ній відбулися 3 Всесоюзні і одна Міжнародна Гоголівські конференції (1988,1989, 1994 р.). Вона стала духовним осердям вишу. За роки незалежної України усі наукові конференції Гоголівського університету відбуваються переважно у цій аудиторії. На свою Вчену раду щомісячно збираються сюди вчені-філологи, тут відбуваються літературні вечори та наукові читання, збираються молоді поети на засідання літературної студії, а ще... аудиторія виконує своє пряме призначення - тут проходять навчальні заняття. І я з великим задоволенням помічаю, як цьогорічний першокурсник, не встигаючи конспектувати лекцію, захоплено блукає поглядом розписами, намагаючись досягнути те, що заклав у цих неймовірних сюжетах незнайомий йому художник «Є. Кріп». Життя продовжується, а значить живе і Майстер!

Олександр Забарний – декан філологічного факультету Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, член Національної спілки письменників та Національної Спілки журналістів України.